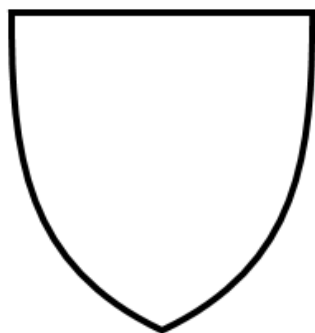

Constituziun da la vischnanca da

**Model d'ina constituziun communal
per vischnancas senza parlament communal**

Versiun: zercladur 2018

Cuntegn

	Pagina
I. Disposiziuns generalas (Art. 1 – 32)	2
II. Organisaziun da la vischnanca (Art. 33 – 57)	8
1. Organs communals ordinaris	
A. La cuminanza dals votants a l'urna (Art. 35 – 37)	9
B. La radunanza communal (Art. 38 – 41)	9
C. La suprastanza communal (Art. 42 – 49)	11
D. La cumissiun da gestiun (Art. 50 – 51)	13
E. Il cussegl da scola (Art. 52 – 53)	14
F. [Ulteriurs]	14
2. Cumissiuns (Art. 54)	14
3. Administraziun communal / persunal communal (Art. 55 – 57)	15
III. Finanzas, taglias ed autras taxas (Art. 58 – 64)	15
IV. Disposiziuns finalas (Art. 65 – 67)	17

I. Disposiziuns generalas

Art. 1 Vischnanca

- ¹ La vischnanca da ... furma cun ses territori ina vischnanca politica dal chantun Grischun.

Art. 2 Autonomia

- ¹ En il rom da la legislaziun federala e chantunala ha la vischnanca il dretg da la libra autonomia.
- ² Entaifer ils cunfins da sia cumpetenzza legala exequescha la vischnanca la suveranità davart tut las persunas, davart tut ils animals e davart tut las chaussas che sa chattan sin ses territori.

Art. 3 Incumbensas

- ¹ La vischnanca ademplescha las incumbensas surdadas ad ella e quellas tschernidas sez.
- ² Ella promova il svilup economic e cultural, il bainstar social e general da sias abitantas e da ses abitants sco er il mantegniment permanent da la basa da viver natirala.
- ³ Ella relascha las leschas e las ordinaziuns necessarias.

Art. 4 Externalisaziun

- ¹ La vischnanca po surdar l'adempliment da las incumbensas a terzas persunas e crear u sa participar ad organisaziuns da dretg public e privat.

(Remartga: Questas pussaivladads stattan libras a las vischnancas a norma dals art. 50 ss. da la lescha da vischnancas dal chantun Grischun [LV; DG 175.050].)

Art. 5 Lingua(s) uffiziala(s) e da scola

- ¹ Sco lingua(s) uffiziala(s) e da scola vala (valan) la(s) lingua(s) ...

(Remartga: Tenor l'art. 16 al. 1 resp. tenor l'art. 18 al. 1 da la lescha da linguas dal chantun Grischun [DG 492.100] determineschan las vischnancas en lur legislaziun las linguas uffizialas resp. reglan la lingua da scola, e quai tenor ils principis da questa lescha.)

Art. 6 Dretg da votar e d'eleger

- ¹ Il dretg da votar e d'eleger en fatschentas communalas han tut las burgaisas svizras ed ils burgais svizzers che han cumplenì il 18. onn e na stattan betg sut curatella cumplessiva pervia d'ina inabilitad permanenta da giuditgar u che vegnan represchentads tras ina persuna che ha l'incumbensa d'avair quità dad ellas pervia d'incapacitad permanenta da giuditgar.

(Remartga: Questa disposiziun reproducescha las prescripziuns stringentas da la constituziun chantunala [CC; DG 110.100] pertutgant il dretg da votar e d'eleger [cf. art. 9 al. 1 e 2]. Pussaivladads concepziunalas datti mo en quel cas, che las vischnancas pon fixar a norma dal dretg communal, sche, sut tge premissas ed en tge dimensiun ch'ellas vulan introducir il dretg da votar e d'eleger per Svizras e Svizzers a l'exteriur resp. per persunas estras en chaussas communalas [art. 9 al. 4 CC resp. art. 13 al. 4 LV].)

Art. 7 Durada d'uffizi

- ¹ La durata d'uffizi per las commembras ed ils commembers da las autoritads importa ... onns.

(Remartga: En quest lieu pudessan vegnir integradas ulteriuras disposiziuns davart la limitaziun da la perioda d'uffizi, sche quellas duain valair per tut las autoritads communalas. La vischnanca ha ina gronda libertad concepziunala en chaussa. Per exempel fiss pussaivla la suandanta disposiziun: "Commembras e commembers d'ina autorità communal pon vegnir elegids per il medem uffizi per maximalmain quatter periodas d'uffizi successivas.")

Art. 8 Demissiun

- ¹ Commembras e commembers d'autoritads communalas ston communitgar lur demissiun en scrit a la supranza communal fin il pli tard ils ... avant las elecziuns respectivas.

(*Remartga:* Il dretg surordinà na cuntegna naginas prescripziuns pertutgant la demissiun. Las vischnancas èn libras da statuir talas.)

Art. 9 Termin da las elecziuns ed entrada en uffizi

- ¹ Las elecziuns a l'urna han lieu durant il segund mez onn. Sch'in segund scrutini è necessari, ha quel lieu per regla il pli tard 4 emnas suenter l'emprima elecziun.
- ² L'entrada en uffizi ha lieu il 1. da schaner da l'onn suandant. Las personas che sa retiran èn obligadas da surdar l'uffizi en moda ordinada.

(*Remartga:* Tenor l'art. 17 LV èn las vischnancas libras – en il rom dal dretg surordinà – da reglar sezzas la procedura da votaziun e d'elecziun sin plaun communal. Las vischnancas pon reglar tenor lur agens basegns las disposiziuns davart il termin da l'elecziun, davart il sistem electoral da maiorz u da proporz, davart prevair ina maiorità absoluta en l'emprim scrutini, davart il termin da l'entrada en uffizi e.u.v. Subsidiarmain valan las prescripziuns da la lescha davart ils dretgs politics en il chantun Grischun [LDPC; DG 150.100].)

Art. 10 Elecziuns substitutivas

- ¹ Sche la titulara u il titular d'in uffizi sorta definitivamain da ses uffizi durant ina perioda d'uffizi currenta, sto vegnir fatga in'elecziun substitutiva per il rest da la perioda d'uffizi, nun che la perioda d'uffizi currenta duria dapli che ... mais.
- ² Per las elecziuns substitutivas valan las medemas disposiziuns sco per las elecziuns ordinaras.

(*Remartga:* L'art. 26 LV statuescha ch'i ston vegnir fatgas obligatoricamain elecziuns substitutivas, nun che elecziuns ordinaras hajan lieu entaifer ils proxims 9 mais. La vischnanca ha qua ina libertad concepziunala en quel senn, ch'ella po fixar er in termin pli curt che 9 mais per realisar elecziuns substitutivas.)

Art. 11 Participaziun a las sesidas, abilitad da decider

- ¹ Cun resalva da motivs perstgisabels èn las commembras ed ils commembers da las autoritads obligads da sa participar a las sesidas.
- ² In'autorità è abla da decider, sche almain la maiorità da sias commembras e da ses commembers è preschenta ed ha il dretg da votar.

(*Remartga:* Prescripziuns obligatorias tenor l'art. 28 LV.)

Art. 12 Obligaziun da votar

- ¹ Mintga commembra e mintga commember da l'autorità è obligà da votar en cas da votaziuns e d'elecziuns. Resalvadas restan las disposiziuns davart la recusaziun.

(*Remartga:* Prescripziuns obligatorias tenor l'art. 29 LV.)

Art. 13 Decisiuns, autoritads communalas

- ¹ Per tut las decisiuns d'autoritads vala la maiorità da las commembras e dals commembers preschents. En cas da parità da las vuschs, decida la presidenta u il president, tar elecziuns, la sort.

(*Remartga:* Las vischnancas pon reglar tenor lur agens basegns, co che decisiuns d'autoritads vegnan ad avair lieu [cf. art. 17 LV]).

Art. 14 Motivs d'exclusiun

- ¹ Persunas parentas e quindas en lingia directa, fragliuns, conjugalas e conjugals sco er persunas che vivan en in partenadi registrà u che mainan facticamain ina communad da vita na dastgan betg appartegnair a medem temp a la medema autoritad communal.
- ² Quests motivs d'exclusiun valan er per las commembras ed ils commembers da la suprastanza communal e da la cumissiun da gestiun.
- ³ Sch'i existan motivs d'exclusiun e sche las elecziuns han lieu il medem mument, è elegida quella persuna che ha survegnì dapli vuschs. Sche candidatas e candidats han survegnì tuttina bleras vuschs, decida la sort.
- ⁴ Sch'ina da las persunas, tranter las qualas igl exista in motiv d'exclusiun, vegn elegida e sche la segunda persuna è en uffizi, senza che la reelecziun da la segunda persuna fiss necessaria a medem temp sco l'elecziun da l'emprima persuna, è l'elecziun nunvalaivla.

(*Remartga:* L'art. 14 cuntegna ils motivs d'exclusiun statuids obligatoricamain tras l'art. 32 LV sco er la moda da proceder en cas da motivs d'exclusiun en connex cun in'elecziun [art. 27 al. 1 e 2 LV]. Tenor lur basegn pon las vischnancas prevair ulteriurs motivs d'exclusiun [art. 32 al. 3 LV].)

Art. 15 Incompatibilitad

- ¹ In'employada communal u in emploià communal na dastga betg appartegnair a l'autoritad, a la quala ella u el è suttamess directamain. Ellas u els pon dentant vegnir convocads cun vusch consultativa a las tractativas.
- ² Commembras e commembers da la suprastanza communal ed employadas communalas ed emploiads comunals na dastgan betg appartegnair a la cumissiun da gestiun.

(*Remartga:* Tenor l'art. 31 LV valan ils motivs d'incompatibilitad per tut las employadas communalas ed ils emploiads comunals, sche la vischnanca na fixescha betg in grad d'occupaziun, a partir dal qual quests motivs duain vegnir applitgads per las employadas communalas ed ils emploiads comunals. La vischnanca po decider sezza, a partir da qual grad d'occupaziun che la regla d'incompatibilitad duai esser applitgabla per ina persuna. Per quest intent pudess la disposiziun vegnir amplifitgada cun in ulteriur alineo che tunass per exempel sco suonda: "Sco employadas communalas ed emploiads comunals permanents valan persunas ch'èn engaschadas cun passa ... pertschient da plazzas tar la vischnanca.")

Art. 16 Elecziuns en differents uffizis

- ¹ Tgi che vegn elegì en differents uffizis ch'excludan in l'auter, sto sa decider senza retardar per in da quests uffizis.

(*Remartga:* Questa regulaziun stat en connex cun l'incompatibilitad en l'art. 15 e regla las consequenzas giuridicas obligatorias da quel [cf. art. 27 al. 1 LV].)

Art. 17 Obligaziun da prender recusaziun

- ¹ Ina commembra u in commember d'ina autoritad communal sto prender recusaziun, sch'i vegn tractà u votà davart ina fatschenta, da la quala ella sezza u el sez u ina persuna che stat cun ella u cun el en ina relaziun d'exclusiun en il senn da l'art. 14 al. 1 ha in interess persunal direct per la fatschenta.
- ² Ina commembra u in commember da la cumissiun da gestiun sto prender recusaziun, sch'i vegnan controlladas la contabilitad e la gestiun d'ina autoritad u d'in uffizi, a la quala appartegna ella sezza u el sez u ina persuna che stat cun ella u el en ina relaziun d'exclusiun en il senn da l'art. 14 al. 1.
- ³ Sche la recusaziun è dispitaivla, decida en chausa l'autoritad respectiva cun exclusiun da la commembra pertutgada u dal commember pertutgà.

(*Remartga:* L'obligaziun da prender recusaziun duai impedir ch'ina autoritad vegnia influenzada d'interess privats ed è prescritta obligatoricamain da l'art. 33 LV.)

Art. 18 Obligaziun da discreziun

- ¹ Las commembras ed ils commembers d'autoritads sco er emploiadas communalas ed emploiads communalas e persunas privatas ch'adempleschan incumbensas publicas èn obligads a la discreziun en fatschentas ch'els han ademplì en lur posiziun uffiziala u da servetsch, uschenavant ch'igl exista in interess public u privat predominant da tegnair secret las fatschentas u sch'ina prescripziun speziala prevesa quai.
- ² Davart l'aboliziun da l'obligaziun da discreziun d'ina commembra u d'in commember da l'autorità decida l'autorità en recusaziun da la commembra u dal commember pertutgà; davart l'aboliziun da l'obligaziun da discreziun d'ulteriuras persunas ch'èn sutmessas a tala, decida mintgamai lur autorità superiura.

(Remartga: Prescripziuns stringentas tenor l'art. 34 LV.)

Art. 19 Dretg da petiziun

- ¹ Il dretg da petiziun è garantì. Mintga abitanta e mintga abitant da la vischnanca po inoltrar en scrit propostas e pretensiuns a las autoritàs communalas. L'autorità è obligada da prender posiziun en chausa entaifer ... mais.

(Remartga: Il dretg da petiziun ha mintga abitanta e mintga abitant da la vischnanca già pervia da l'art. 33 da la constituziun federala [Cst.; CS 101]. L'art. 16 al. 1 en cumbinaziun cun l'art. 94 LDPC prescriba che persunas ston vegnir orientadas en ina furma cunvegna davart il tractament da lur petiziun. Ina prescripziun temporara en furma d'in termin na vegn betg fixada per quest intent. Ulteriuras regulaziuns èn pussaivlas.)

Art. 20 Dretg da dar infurmaziuns

- ¹ Mintga participanta e mintga participant cun dretg da votar d'ina radunanza communal ha il dretg da pretendere che la suprastanza communal infurmeschia davart il stadi u davart la liquidaziun d'ina fatschenta communal.
- ² Il scleriment sto vegnir dà il pli tard en la proxima radunanza communal. L'infurmaziun po vegnir spustada u refusada, sch'ella stat en cuntradicziun cun interess considerabels da la vischnanca u da terzas persunas.
- ³ Resalvads restan il secret d'uffizi e las prescripziuns davart la protecziun da datas.

(Remartga: Questa disposiziun exprima il dretg minimal da dar infurmaziuns da la radunanza communal, ch'è statui en l'art. 16 al. 2 LV. Dretgs da dar infurmaziuns che surpassan questa disposiziun pon vegnir concedids.)

Art. 21 Dretg d'iniziativa

- ¹ ... persunas cun dretg da votar en fatschentas communalas pon pretendere cun suttascripziun la votaziun davart ina proposta ch'ellas u els han fatg e che pertutga lur champ da cumpetenz.
- ² L'iniziativa po vegnir inoltrada ubain en furma d'ina proposta generala ubain d'in sboz elavurà. Ella sto vegnir inoltrada ensemen cun las suttascripziuns a la suprastanza communal.

(Remartga: Almain in quart da las persunas cun dretg da votar ha il dretg d'inoltrar ina iniziativa [art. 75 LDPC]. La vischnanca po fixar in quorum pli bass, ma betg pli aut, per quest intent.

Tenor l'art. 16 al. 3 LV vala il dretg d'iniziativa da las persunas cun dretg da votar per tut las fatschentas ch'èn sutmessas al referendum obligatoric u facultativ. La formulaziun en l'al. 1 excluda particularmain iniziativas en il champ da cumpetenz d'autras autoritàs communalas, perquai che quai sutminass en moda inadmissibla la repartiziun da las cumpetenzas dals differents organs communal resp. perquai che quai fiss ina intervenziun illegala en il princip da la separaziun da las pussanzas.

Prescrit obligatoricamain è tenor l'art. 73 LDPC unicamain in dretg d'iniziativa en furma d'ina proposta generala. Il dretg d'iniziativa po la vischnanca estender en furma dal sboz elavurà.)

Art. 22 Procedura tar iniziativas

- ¹ La suprananza communal è obligada da suttametter ina iniziativa dal pievel reussida valaivlamain ensemen cun sia posiziun ed eventualmain cun ina cuntraproposta il pli tard entaifer 1 onn a la radunanza communal u eventualmain a la votaziun a l'urna per la decisiun.
- ² Sch'igl è avant maun ina cuntraproposta, vegni decidì l'emprim tranter quella e l'iniziativa dal pievel. Silsuenter sto la radunanza communal decider cun ina votaziun definitiva davart l'acceptaziun u davart la refusaziun da quella proposta ch'è resultada da l'emprima votaziun. A l'urna sto vegnir preschentada ina dumonda decisiva correspondent a las persunas cun dretg da votar.

(Remartga: Tenor l'art. 75 al. 2 LDPC stoi vegnir votà davart ina iniziativa il pli tard entaifer 1 onn. Il termin po vegnir scursani, ma betg prolungà. La suprananza ha en mintga cas il dretg da confruntar ina iniziativa cun sia cuntraproposta.)

Art. 23 Retratga da l'iniziativa

- ¹ Ina iniziativa dal pievel po vegnir retratga da las emprimas tschintg sutsegnadras u dals emprims tschintg sutsegnaders fin ch'il termin da votaziun è fixà, nun ch'ella cuntegnia in'autra clausula da retratga.

(Remartga: Il dretg surordinà na cuntegna betg prescripziuns directas per la vischnanca concernent la retratga d'ina iniziativa. I pon vegnir prendidas regulaziuns che divergeschan da quai.)

Art. 24 Iniziativa illegala

- ¹ Sch'il cuntegn d'ina iniziativa dal pievel è illegal, na vegn l'iniziativa betg suttamessa da la suprananza communal a persunas cun dretg da votar per la votaziun.
- ² La suprananza communal communitescha en in tal cas ses conclus a las iniziantas ed als iniziants en scrit cun inditgar ils motivs.

(Remartga: Prescripziun obligatoria tenor l'art. 77 LDPC.)

Art. 25 Dretg d'inoltrar ina moziun

- ¹ Mintga persuna cun dretg da votar ha il dretg da far ina moziun en la radunanza communal; ina moziun che pertutga in object ordaifer la glista da tractandas e ch'è en la cumpetenzza da las persunas cun dretg da votar. La suprananza communal suttametta per regla in rapport e fa ina proposta davart la moziun a la proxima radunanza communal. Sche la moziun vegn declerada sco relevanta, sto la suprananza communal suttametter entaifer 1 onn in sboz elavurà pertutgant la decisiun a la radunanza communal u eventualmain a la votaziun a l'urna.
- ² Dal rest valan, cun excepziun da l'art. 23, las disposiziuns davart l'iniziativa (art. 21 ss.) conform al senn.

(Remartga: Il dretg da pudair inoltrar ina moziun [uschenumnada iniziativa individuala] è garantì tras l'art. 75 al. 1 lit. b LDPC. La pretensiun vegn piazzada a chaschun da la radunanza communal per il pli a bucca sut la tractanda "varia". Las disposiziuns obligatorias pertutgant il dretg d'iniziativa vegnan applitgadas er per la moziun.)

Art. 26 Referendum facultativ

- ¹ ... persunas cun dretg da votar pon pretender che conclus da la radunanza communal, ch'èn suttamessas tenor l'art. 41 al referendum facultativ, stoppian vegnir suttamess a la votaziun a l'urna.
- ² Ils conclus ch'èn suttamess al referendum ston vegnir publicitgads en l'organ da publicaziun uffizial da la vischnanca. Il termin da referendum importa 30 dis a partir da la publicaziun.
- ³ La votaziun duai per regla vegnir organisada entaifer ... mais suenter che la suprananza communal ha constatà la reussida dal referendum.

- ⁴ Dal rest valan las disposiziuns da la lescha davart ils dretgs politics en il chantun Grischun.

(*Remartga:* Las vischnancas èn libras da prevair in referendum facultativ cunter conclus da la radunanza communal. Ellas èn medemamain libras da reglar, sch'il dretg da referendum duai sa referir a tuts u mo a tscherts conclus.

Cf. supplementarmain la remartga tar l'art. 33.)

Art. 27 Reponderaziun

- ¹ In conclus da la radunanza communal u da la votaziun a l'urna po vegnir suttamess a tala da tut temp per al reponderar. Resalvads restan ils dretgs da terzas persunas.
- ² Avant la scadenza dad 1 onn suenter l'entrada en vigur d'in conclus sto la reponderaziun vegnir tractada mo, sche quella vegn concludida cun ina maioritad da dus terzs da las votantas e dals votants a chaschun da la decisiun da la fatschenta.

(*Remartga:* Prescripziun obligatoria tenor l'art. 19 LV. La decisiun da la fatschenta ha lieu en ina procedura da dus stgalims. A la radunanza communal vegni decidì en in'emprima votaziun davart la dumonda d'entrar en materia, suenter la reussida da la maioritad da dus terzs vegni discutà e votà davart la fatschenta e decidì cun maioritad simpla. En cas d'ina votaziun a l'urna, sto vegnir suttamessa ina dumonda dubla a la votaziun a l'urna, q.v.d. en in'emprima dumonda sto ella s'exprimer davart la dumonda d'entrar en materia ed en ina segunda davart il fatg, sch'ella vul confermar u midar il conclus anteriur.)

Art. 28 Responsabladad

- ¹ La responsabladad dals organs comunals per donns ch'els chaschunan per greva negligentscha u cun intenziun exequind lur funcziuns uffizialas sa drizza tenor la lescha chantunala davart la responsabladad dal stadi.

(*Remartga:* A la lescha davart la responsabladad dal stadi [LRS; DG 170.050] sutstattan las vischnancas obligatoricamain.)

Art. 29 Dretg da far recurs

- ¹ Il dretg da far recurs cunter conclus e cunter disposiziuns da la vischnanca sa drizza tenor la legislaziun chantunala.

(*Remartga:* Il dretg chantunal prevesa en divers relaschs [cf. p.ex. art. 49 ss. da la lescha davart la giurisdicziun administrativa (LGA; DG 370.100) u art. 95 da la lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun (lescha da scola; DG 421.000) pussaivladads da far recurs cunter conclus e cunter disposiziuns da las vischnancas. Supplementarmain a las pussaivladads chantunals da far recurs pon las vischnancas en cas da basegn prevair ordavant sin blers champs ina via da las instanzas communalas.)

Art. 30 Protocols

- ¹ Davart las tractativas da la radunanza communal, da la suprastanza communal sco er da las ulteriuras autoritads communalas ston vegnir fatgs protocols separads che infurmeschan almain davart ils conclus, davart ils resultats da las elecziuns sco er davart eventualas contestaziuns concernent la violaziun da disposiziuns da cumpetenzza e da procedura. Ils protocols ston vegnir suttascriets da la protocollista u dal protocollist e – suenter l'approvaziun expressiva u taciturna – da la parsura u dal parsura.
- ² Il protocol da la radunanza communal vegn exponì entaifer 1 mais suenter la radunanza tar la chanzlia communal e publitgà – resguardond las disposiziuns davart la protecziun da datas – sin la pagina d'internet da la vischnanca.
- ³ Protestas cunter il protocol da la radunanza communal ston vegnir inoltradas en scrit a la suprastanza communal entaifer il termin d'exposiziun da 30 dis. Quellas vegnan tractadas a chaschun da la proxima radunanza communal, e sin quai vegn approvà il protocol.

(*Remartga:* En quest lieu vegnan per gronda part exprimidas las pretensiuns minimalas statuidas en l'art. 11 LV pertutgant la protocollaziun e l'exposiziun dal protocol. Las vischnancas pon prevair ulteriuras prescripziuns en quel senn, ch'i vegn

p.ex. prescrit in protocol verbal integral resp. in protocol da discussiun u ch'i vegn reduci il termin per publitgar ils protocols. Ils protocols ston vegnir publitgads en la moda usitada al lieu. Sche las vischnancas na relaschan betg – sco qua avant maun en l'al. 2 – regulaziuns explicitas en chaussa, survegn la pratica da publicaziun vertenta gronda impurtanza. Ina publicaziun en l'internet n'è betg prescritta, mabain pussaivla. Sch'ils protocols vegnan publitgads en l'internet, ston vegnir observadas las disposiziuns da la lescha chantunala davart la protecziun da datas [LCPD; DG 171.100].)

Art. 31 Invista dals protocols

- ¹ Ils protocols da las radunanzas communalas publicas stattan a disposiziun a mintgina ed a mintgin per prender invista.
- ² L'invista dals protocols da radunanzas communalas betg publicas e da las autoritads communalas vegn permessa mo, sch'i pon vegnir fatgs valair interess degns da vegnir protegids.
- ³ Al dretg da prender invista poi vegnir satisfatg cun consegnar in extract dal protocol.

(*Remartga:* L'invista dals protocols vegn reglada en l'art. 12 LV. Las vischnancas pon conceder tras dretg communal l'invista dals protocols da las autoritads communalas er senza interess degns da vegnir protegids. Quai vala sin fundament da la valaivladad dal princip collegial però mo per cas, nua ch'i na pon betg vegnir tratgas conclusiuns davart la furmaziun da l'opiniun e davart la voluntad da l'autorità [p.ex. en connex cun protocols da decisiuns]. Las autoritads communalas fan lur sesidas cun exclusiun da la publicitad. Il mantegniment da la libra furmaziun da la voluntad da talas autoritads na pretenda betg mo sesidas secretas [art. 30 LV], mabain er che las expressiuns d'opiniun da las singulas commembras e dals singuls commembers da l'autorità na vegnian betg enconuscentas. I n'è perquai betg permess da prender invista generalmain ed independentmain dals protocols d'autoritàs communalas.)

Art. 32 Obligaziun d'infurmaziun

- ¹ La suprastanza communal infurmescha periodicamain ed en moda adeguata la publicitad davart fatschentas d'interess general.

(*Remartga:* L'infurmaziun da la publicitad vegn prescritta da l'art. 6 al. 1 LV. Areguard la dimensiun e la tschernia dals meds d'infurmaziun han las autoritads communalas ina libertad considerabla da decider. I pon vegnir relaschadas ulteriuras normaziuns.

Las vischnancas èn exceptadas dal champ d'applicaziun da la lescha davart il princip da la trasparenza [lescha da trasparenza; DG 171.000]. Igl è chaussa da la vischnanca sezza, sch'ella vul introducir il princip da trasparenza medemamain sin plaun communal u betg. Las vischnancas èn libras da concepir atgnas regulaziuns en chaussa, cun excepziun da pretensiuns surordinadas sco l'observaziun da la protecziun da datas u da la persunalitad. Sch'il princip da trasparenza è vegnì introduci, vegnan applitgadas subsidiarmain er las disposiziuns da la lescha da trasparenza [art. 6 al. 2 LV].)

II. Organisaziun da la vischnanca

1. Organs communal ordinari

Art. 33 Organs communal

- ¹ En lur totalitad furman las personas cun dretg da votar l'organ suprem da la vischnanca. A norma da questa constituziun exerciteschan ellas lur dretgs en la votaziun a l'urna u en la radunanza communal.
- ² Ils organs da la vischnanca èn:
 - a) la cuminanza dals votants a l'urna;
 - b) la radunanza communal;
 - c) la suprastanza communal;
 - d) la cumissiun da gestiun;
 - e) il cussegl da scola;
 - f) [ulteriurs].

(*Remartga:* Tenor l'art. 10 al. 1 LV furman la totalitad da las personas cun dretg da votar, la suprastanza communal e la cumissiun da gestiun organs obligatorics da la vischnanca. A norma da la constituziun pon las personas cun dretg da votar exercitar lur dretgs en la radunanza communal u a l'urna. Igl è chaussa da la vischnanca, sch'ella vul avair sco organ per

quai ina radunanza communal e/u ina votaziun a l'urna. En quest connex stoi vegnir resguardà che la constituziun communal designescha quellas fatschentas ch'èn suttamessas a la votaziun a l'urna [art. 20 al. 1 LV].

Il cussegl da scola è in organ communal mo, sche la vischnanca è er purtadra da la scola populara e betg ina corporaziun da vischnancas; cf. l'art. 4 da la lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun [lescha da scola; DG 421.000].

En cas da basegn pon las vischnancas prevair ulteriurs organs communals [p.ex. ina cumissiun da construcziun].)

Art. 34 Elecziuns e votaziuns

- ¹ La procedura per elecziuns e per votaziuns tras la votaziun a l'urna ed a la radunanza communal sa drizza tenor la constituziun communal, tenor la lescha davart elecziuns e votaziuns da la vischnanca sco er subsidiarmain mintgamai tenor il dretg chantunal respectiv. Il medem vala per votaziuns consultativas.

(*Remartga:* Guardar las explicaziuns tar l'art. 9. Las disposiziuns concernent las modalitads da votaziun e d'elecziun en la vischnanca [p.ex. fixaziun d'ina maioritad absoluta, proceder en cas da paritad da las vuschs, inoltraziun da propostas electoralas, lieu[s] da l'urna, uras d'avertura da l'urna e.u.v.] pon vegnir regladas ubain directamain en la constituziun senza ubain – sco en il cas qua avant maun – en ina lescha da votaziun e d'elecziun.)

A. La cuminanza dals votants a l'urna

Art. 35 Cumpetenzas electoralas

- ¹ Las personas cun dretg da votar elegian a l'urna:
1. la presidenta communal u il president communal;
 2. las ulteriuras commembras ed ils ulteriurs commembers da la suprastanza communal;
 3. las commembras ed ils commembers da la cumissiun da gestiun;
 4. las commembras ed ils commembers dal cussegl da scola;
 5. [ulteriurs].

Art. 36 Cumpetenzas da decider

- ¹ Las personas cun dretg da votar decidan a l'urna davart:
1. il relasch e la midada da la constituziun communal;
 2. conclus da la radunanza communal, cunter ils quals è vegnì fatg in referendum facultativ;
 3. la fusiun cun autras vischnancas;
 4. [ulteriurs].

(*Remartga:* La vischnanca po decider libramain sco ch'ella vul reparter las cumpetenzas, da las qualas las personas cun dretg da votar han il dretg [cf. art. 14 LV] u las qualas èn vegnidas surdadas ad ellas, sin la radunanza communal e sin la votaziun a l'urna ch'existan eventualmain er.)

Art. 37 Predeliberaziun

- ¹ Cun excepziun da las elecziuns sto la radunanza communal tractar ordavant las fatschentas che vegnan decididas a l'urna e las deliberar per mauns da la votaziun a l'urna ensemen cun ina raccomandaziun per la votaziun.

(*Remartga:* Prescripziun stringenta tenor l'art. 20 al. 2 LV.)

B. La radunanza communal

Art. 38 Abilitad da decider, procedura

- ¹ Mintga radunanza communal che vegn convocada conform a l'urden è abla da decider.

- ² Decisiuns dastgan vegnir prendidas mo davart objects da tractativa ch'èn vegnids predeliberads da la suprastanza e che figureschan sin la glista da tractandas, ch'è vegnida communithada almain 10 dis avant la radunanza communal.
- ³ En cas da fatschentas d'ina impurtanza pli gronda per la vischnanca elavura la suprastanza communal ina missiva per mauns da las personas cun dretg da votar e las trametta a temp questa missiva ubain publichescha la missiva sin la pagina d'internet da la vischnanca.
- ⁴ Sche quai è raschunabel, sto la violaziun da disposiziuns da cumpetenzza e da procedura vegnir contestada immediatamain. Cas cuntrari scroda il dretg da recurs.

(*Remartga:* Questa disposiziun cuntegna tenor ils art. 21 e 38 LV oravant tut dretg che sto vegnir observà stringentamain. Libertad d'agir datti en quel senn ch'ina missiva per tut las fatschentas po vegnir prevesida per mauns da las personas cun dretg da votar e che la vischnanca po decider senza tenor sia pratica davart la moda e maniera d'ina eventuala publicaziun.)

Art. 39 Publicitad, recusaziun

- ¹ Las radunanzas communalas èn publicas.
- ² Davart l'admissibladad da registraziuns u da transmissiuns visualas e sonoras decida la radunanza communal. Mintga persona cun dretg da votar po pretender che sias remartgas e ses votums na vegnian betg registrads.
- ³ L'exclusiun da personas senza dretg da votar vegn ordinada, sche quai è necessari per singulas fatschentas pervia d'interess publics u privats predominants.
- ⁴ Ils motifs da recusaziun decisivs per las autoritads na valan betg per las participantas ed ils participants da la radunanza communal.

(*Remartga:* Prescripziuns stringentas tenor l'art. 22 LV.)

Art. 40 Cumpetenzas da decider

- ¹ La radunanza communal decida davart:
 1. l'approvaziun dal preventiv;
 2. l'approvaziun dal quint annual;
 3. la fixaziun dal pe da taglia;
 4. il relasch e la midada da leschas;
 5. la deliberaziun d'expensas en l'import da passa ... francs per il medem object ed en l'import da passa ... francs per expensas regularas annualas;
 6. l'acceptaziun da garantias sco er la concessiun d'emprests, sche tals surpassan la cumpetenzza finanziaria da la suprastanza communal;
 7. l'acquist, l'alienaziun, il barat e l'impegnaziun da proprietad funsila sco er la concessiun d'auters dretgs reals restrenschilds, sche la dimensiun finanziaria da la decisiun surpassa ... francs e n'è betg en la cumpetenzza da la suprastanza communal tenor l'art. 46 al. 1 cifra 5;
 8. la permissiun da credits supplementars che na pertutgan betg la cumpetenzza da decider da la suprastanza communal;
 9. la surdada e las midadas essenzialas da concessiuns per utilizar las auas, la concessiun d'auters dretgs d'utilisaziun speziala e l'execuziun dal dretg da return en il senn da la legislaziun davart il dretg da las auas;
 10. la decisiun davart la collavuraziun cun autras vischnancas e cun organisaziuns dal dretg public e privat;
 11. [ulteriurs].

(*Remartga:* En l'art. 14 LV èn fixadas las cumpetenzas che las personas cun dretg da votar han en mintga cas e che ston vegnir exequidas a la radunanza communal u a la votaziun a l'urna. Las disposiziuns fixadas qua en las cifras 6 fin 9 n'appartegnan betg a las cumpetenzas ch'èn reservadas stringentamain a las personas cun dretg da votar. La vischnanca è libra da reglar, sche questas cumpetenzas duain vegnir surdadas cumplainamain u parzialmain ad in auter organ che la radunanza communal. Il conclus davart la collavuraziun cun autras vischnancas cuntegnì en la cifra 10 suttastat tenor l'art. 14 al. 1 lit. d LV mo alura stringentamain a las personas cun dretg da votar, sche quellas ston decider davart la furmaziun d'ina corporaziun da vischnancas u davart la participaziun ad ina tala resp. davart la sortida d'ina tala. Autras furmas da la collavuraziun resp. conclus da quel gener na ston betg vegnir prendids stringentamain da las personas cun dretg da votar.)

Art. 41 Conclus ch'èn suttemess al referendum

¹ Al referendum facultativ tenor l'art. 26 èn suttemess ils suandants conclus da la radunanza communal:

1. il relasch e la midada da leschas;
2. expensas en l'import da passa ... francs per il medem object ed en l'import da passa ... francs per expensas regularas annualas;
3. [ulteriurs].

(Remartga: Guardar las explicaziuns tar l'art. 26.)

C. La suprastanza communal

Art. 42 Funcziun e cumposiziun

¹ La suprastanza communal è l'autorità direttiva da la vischnanca. Ella planisescha e coordinescha las activitads communalas.

² Ella sa cumpona da la presidenta communal u dal president communal e da quatter ulteriuras commembras u ulteriurs commembers.

³ La suprastanza communal designescha ina vicepresidenta u in vicepresidente or da ses ravugl.

(Remartga: La suprastanza communal sto avair almain trais commembras e commembers e sa constituescha senza cun excepziun da la presidenta communal u dal president communal [art. 36 al. 1 LV]. En quest senn po la suprastanza communal er avair dapli che trais commembras e commembers e na sto p.ex. betg prevair ina vicepresidenta u in vicepresidente. En general poi schizunt vegnir recumandà da prevair ina suprastanza d'almain tschintg commembras e commembers per che l'abiltad da decider saja garantida [p.ex. en cas d'ina recusaziun da pliras commembras e da plirs commembers]. Sch'ina inabiltad da decider smanatscha, po ella er vegnir cumbattida cun reglar las substituziuns.)

Art. 43 Sesidas

¹ La suprastanza communal vegn convocada da la presidenta communal u dal president communal u eventualmain da la substituta u dal substitut, uschè savens sco che las fatschentas pretendan quai.

(Remartga: Il dretg surordinà na cuntegna naginas prescripziuns a las vischnancas, co e cura che las sesidas duain vegnir convocadas. Quai fa part da l'autonomia communal. Savens exista per exempel la disposiziun che la presidenta u il president è obligà da convocar ina sesida da la suprastanza communal sin dumonda da duas commembras u dus commembers da la suprastanza communal.)

Art. 44 Incumbensas e cumpetenzas

¹ La suprastanza communal ademplescha tut las cumpetenzas che n'èn betg attribuidas ad in auter organ tras il dretg surordinà u tras il dretg communal. Ella ha cunzunt l'incumbensa:

1. d'exequir il dretg federal, il dretg chantunal, il dretg communal sco er ils conclus d'organs da la vischnanca;
2. d'adattar il dretg communal al dretg surordinà, nun ch'i dettia ina libertad da regulaziun;
3. da relaschar e midar ordinaziuns;
4. da preparar tut ils projects per mauns da la radunanza communal ed organisar votaziuns ed elecziuns;
5. da diriger e survegliar tut l'administraziun communal;
6. d'administrar la facultad communal;
7. da far il quint annual ed il preventiv;
8. da far contracts davart fatschentas, da las qualas la liquidaziun è chausa da la suprastanza;
9. da decider davart manar process e far recurs sco er da far enclegientschas u contracts da cumpromiss;
10. d'exequir la forza da la polizia ch'ella ha e la cumpetenza penala en la procedura penala administrativa;
11. [ulteriurs].

(*Remartga:* Las incumbensas d'ina vischnanca resp. lur adempliment ston vegnir repartids cumplettaimain sin ils differentes organs communs. Cun la cumpetenz generala subsidiara cuntegnida en l'al. 1 vegnan – en concordanza cun l'art. 37 al. 1 LV – serradas eventualas largias en l'urden da cumpetenzas, uschia che la suprastanza communal ha la responsabladad per tut las incumbensas che n'en betg attribuidas ad in auter organ tras il dretg surordinà [cf. p.ex. art. 14 LV] u tras il dretg communal. Viceversa pon las cumpetenzas, che na ston betg stringentamain vegnir observadas d'in organ communal, vegnir surdadas tras il dretg a la vischnanca resp. er a las personas cun dretg da votar empè da a la suprastanza communal.

Guardar er las explicaziuns tar l'art. 40.)

Art. 45 Cumpetenzas electorals

¹ Uschenavant che l'elecziun n'è betg reservada ad auters organs, elegia la suprastanza communal:

1. las collavuraturas communalas ed ils collavurats communs;
2. las commembras ed ils commembers da cumissiuns;
3. las represchentantas ed ils represchentants en colliaziuns u en corporaziuns da vischnancas;
4. il post da revisiun extern sin proposta da la cumissiun da gestiun;
5. [ulteriurs].

(*Remartga:* Cf. las explicaziuns tar ils art. 40 e 44.)

Art. 46 Cumpetenzas finanzialas da la suprastanza communal

¹ La suprastanza communal è cumpetenta per:

1. deliberar expensas en l'import fin ... francs per il medem object ed en l'import fin ... francs per expensas regularas annualas;
2. acceptar garantias sco er conceder emprests en il rom da sia cumpetenz d'expensas, maximalmain però ... francs per onn;
3. permetter credits supplementars per expensas supplementaras fin 5 pertschient per il medem object, maximalmain però ... francs;
4. acquistar, alienar, barattar ed impegnar proprietad fonsila sco er conceder auters dretgs reals restrenschids, sche la dimensiun finanziaria dal conclus na surpassa betg ... francs;
5. acquistar, alienar, barattar ed impegnar proprietad fonsila sco er conceder dretgs reals restrenschids fin ... francs, sche quai serve a la politica fonsila ed a la politica da terren da construcziun;
6. [ulteriurs].

(*Remartga:* Cf. las explicaziuns tar ils art. 40 e 44.)

Art. 47 Represchentanza da la vischnanca vers anora

¹ La suprastanza communal represchenta la vischnanca envers terzas personas e davant dretgira.

² La presidenta communal u il president communal respectivamain la vicepresidente u il vicepresidente posseda ensemen cun in'ulteriura commembra u in ulteriur commember da la suprastanza u cun la chanzlista communal u il chanzlist communal la suttascripziun giuridicamain lianta per la vischnanca.

(*Remartga:* La suprastanza communal represchenta obligatoricamain la vischnanca vers anora [art. 39 al. 1 LV]. L'art. 39 al. 2 LV prescriba che la presidenta communal u il president communal suttascriba per regla ensemen cun in'ulteriura commembra u in ulteriur commember da la suprastanza u cun la chanzlista communal u il chanzlist communal en moda giuridicamain lianta las fatschentas en il sector da cumpetenz da la suprastanza communal. I pon er vegnir applitgadas regulaziuns che divergeschan da questa regla.)

Art. 48 Departaments

¹ Las fatschentas da l'administraziun communal ston vegnir repartidas tenor domenas en singuls departaments. Mintga commembra u commember da la suprastanza communal exequescha la direcziun d'in departament e fa a medem temp la substituziun d'in auter departament.

- ² La repartiziun fa la suprastanza communal. La repartiziun sto vegnir communitgada a las personas cun dretg da votar.

(Remartga: Il sistem departamental proponì en quest model d'ina constituziun è sa cumprovà. Auters models da manar ina vischnanca èn er imaginabels ed admissibels. Frequent en las vischnancas è p.ex. er il model da direcziun generala. L'uschenumnada direcziun generala consista per regla da la presidenta communal u dal president communal, da la chanzlista communal u dal chanzlist communal sco er da las emploiadas communalas directivas u dals emploiads communal directivs. Ad ellas ed ad els vegni savens surdà – en differentas concepziuns – da manar l'administraziun communal, d'exequir ils conclus da la suprastanza communal e.u.v.)

L'activad administrativa sto esser concepida tenor princips organisatorics adequats [art. 36 al. 2 LV].)

Art. 49 Presidenta communal / president communal

- ¹ La presidenta communal u il president communal maina la radunanza communal e las sesidas da la suprastanza communal.
- ² La presidenta communal u il president communal prepara la glista da tractandas da la suprastanza communal. Ella u el procura – cun agid da las ulteriuras commembras e dals ulteriurs commembers da la suprastanza communal – ch'ìls conclus prendids vegnian exequids.
- ³ En cas urgents po ella u el prender preventivamain las ordinaziuns provisoricas necessarias.

(Remartga: Il dretg surordinà na surdat al presidi communal directamain nagins dretgs e naginas obligaziuns. Las incumbensas che la suprastanza communal sto ademplir, sto ella adina ademplir sco unitad [cf. art. 35 al. 1 LV]. L'organisaziun interna da la suprastanza è chaussa da l'autonomia communal. Senza dubi vegnan surdadas a la presidenta communal u al president communal sco primus inter pares tschertas funcziuns directivas da l'autorità.)

D. La cumissiun da gestiun

Art. 50 Cumposiziun

- ¹ La cumissiun da gestiun sa cumpona da trais commembras e commembers. Ella designescha ina presidenta u in president or da ses ravugl.

(Remartga: En quai che concerna la cumposiziun da la cumissiun da gestiun datti ina tscherta libertad d'agir, perquai ch'ella po avair er dapli che trais commembras e commembers [art. 41 LV].)

Art. 51 Incumbensas, obligaziuns

- ¹ Il pli tard suenter mintga clusiun dal quint annual controllescha la cumissiun da gestiun che la contabilitad e la gestiun da la vischnanca correspundian a las prescripziuns. Ella suttametta a la radunanza communal in rapport en scrit e fa ina proposta.
- ² La cumissiun da gestiun è autorisada da pretender actas e posiziuns da la suprastanza communal e da prender invista da tut las actas da la vischnanca, sche quellas èn impurtantas per ademplir sias incumbensas.
- ³ La cumissiun da gestiun po envidar commembras e commembers da la suprastanza u d'autras autoritads a sias sesidas davart tut las fatschentas. Questas u quests ston dar a la cumissiun da gestiun tut las infurmaziuns ch'èn necessarias per pudair ademplir sias incumbensas. Ellas u els èn autorisads da consultar lur collavuraturas e lur collavuratur.
- ⁴ La cumissiun da gestiun po proponer a la suprastanza communal da surdar l'execuziun da la revisiun da quint ad in post da revisiun extern che ha experientscha cun las finanzas e cun la contabilitad dal maun public.
- ⁵ Davart constataziuns d'ina impurtanza subordinada pon la cumissiun da gestiun ed il post da revisiun extern suttametter a la suprastanza communal in rapport intern.

(Remartga: En l'al. 1 vegnan fixadas las incumbensa che la cumissiun da gestiun sto ademplir obligatoricamain [art. 42 al. 1 LV]. Per far quai survegn ella il dretg da prender invista da tut las actas da la vischnanca che na suttastattan betg a la protecziun da la personalitad e da pretender che la vischnanca preschentia tut ils protocols e tut ils documents. Ultra da

questa regulaziun minimala pon las vischnancas reglar pli detagliadamain ils dretgs e las obligaziuns da la cumissiun da gestiun [cf. al. 3]. I po p.ex. er vegnir reglà, tge organ [p.ex. la cumissiun da gestiun senza] che decida, sche la revisiun da quintes duai vegnir surdada ad in post da revisiun extern e tgi che designescha quest post da revisiun.)

E. Il cussegl da scola

(*Remartga:* Las disposiziuns concernent il cussegl da scola preschentadas qua èn mo necessarias, sche la vischnanca è senza la putadra da la scola populara publica e betg forsa ina corporaziun da vischnancas.)

Art. 52 Cumposiziun

- ¹ Il cussegl da scola sa cumpona da trais commembras e commembers. La scheffa dal departament responsabla u il schef dal departament responsabel da la suprastanza communal presidescha il cussegl da scola. Ultra da quai sa constituescha el sez.
- ² Sch'il cussegl da scola n'è betg abel da decider pervia da motivs da recusaziun u pervia d'auters motivs, deleghescha la suprastanza communal en il cas singul il dumber necessari da substitutas u substituts or da ses ravugl.

(*Remartga:* Tenor l'art. 92 al. 1 da la lescha da scola sto il cussegl da scola consistier d'almain trais commembras e commembers. Ultra da quai è la vischnanca autonoma en quai che concerna l'elecziun e la cumposiziun dal cussegl da scola.)

Art. 53 Incumbensas

- ¹ Il cussegl da scola exequescha la legislaziun da scola federala, chantunala e communal. El maina e surveglia il manaschi da scola e represchenta la scola vers anora.
- ² Ultra da quai èsi chaussa dal cussegl da scola:
 1. d'eleger e da relaschar la direcziun da la scola sco er las personas d'instrucziun da la scola e da la scolina;
 2. da relaschar las ordinaziuns ch'èn necessarias per il manaschi da scola e per il svilup da la scola;
 3. da far il preventiv da la scola per mauns da la suprastanza communal.

(*Remartga:* Tenor l'art. 92 al. 2 da la lescha da scola è il cussegl da scola obligatoricamain cumpetent da manar e da survegliar sco er da represchentar la scola vers anora. Ultra da quai ha el er la cumpetenzza generala subsidiara concernent l'execuziun dals relaschs e dals conclus chantunals en il sector da la scola, nun che la legislaziun u l'urden da scola surdettia questa responsabladad ad in auter organ. Plinavant pon vegnir surdadas / delegadas ulteriuras cumpetenzas al cussegl da scola.)

F. [Ulteriurs]

(*Remartga:* Sche la vischnanca prevesa directamain en la constituziun ulteriurs organs resp. autoritads [p.ex. ina cumissiun da construcziun], stuessi plinavant vegnir inditgà curtamain, tgi che nominescha lur commembras e commembers ed explitgà en moda concisa, tge incumbensas che questas cumissiuns resp. questas autoritads han.)

2. Cumissiuns

Art. 54 Cumissiuns

- ¹ En cas da basegn po la suprastanza communal nominar cumissiuns temporaras.

(*Remartga:* Per ademplir tschertas incumbensas respectivamain per la cussegliaziun professiunala pon vegnir installadas cumissiuns temporaras. Quellas pon esser equipadas cun atgnas cumpetenzas d'administrar.)

3. Administraziun communal / persunal communal

Art. 55 Administraziun communal

- ¹ L'administraziun communal è suttalessa administrativamain a la presidenta communal u al president communal. Ella fa tut la contabilitad e las ulteriuras incumbensas administrativas publicas ed exequescha ils conclus da la suprastanza communal.

(Remartga: Imaginabels ed admissibels èn er auters models da manar l'administraziun. Cf. las remartgas tar l'art. 48.)

Art. 56 Chanzlista communal / chanzlist communal

- ¹ La chanzlista communal u il chanzlist communal maina l'administraziun communal e surveglia il persunal communal.
- ² Ella u el redigia il protocol a la radunanza communal ed en las sesidas da la suprastanza communal ed ha en quellas vusch consultativa.

(Remartga: Tge incumbensas e cumpetenzas che vegnan surdadas a la chanzlista communal u al chanzlist communal è chaussa da l'autonomia communal. Il dretg surordinà na cuntegna naginas prescripziuns en chaussa.)

Art. 57 Engaschament dal persunal

- ¹ La relaziun da servetsch e la salarisaziun sa drizzan mintgamai tenor il dretg chantunal da persunal respectiv, nun che la vischnanca haja relaschà disposiziuns divergentas en chaussa. Resalvadas restan las disposiziuns da la legislaziun chantunala da scola.

(Remartga: La relaziun da servetsch è la relaziun giuridica da dretg public tranter la communitad e sias employiadas e ses employiads. Las employiadas ed ils employiads èn suttaless al dretg da persunal da la communitad respectiva. En il rom da las prescripziuns dal dretg costituziunal e cun resalva da disposiziuns legalas spezialas [p.ex. lescha da scola] èn las vischnancas da princip libras da concepì lur dretg da persunal. En la pratica renunzian numerusas vischnancas da relaschar in agen dretg da persunal per lur collavuraturas e collavuratur e decleran percenter il dretg chantunal da persunal sco applitgabel.)

III. Finanzas, taglias ed autras taxas

Art. 58 Principis da la gestiun da las finanzas

- ¹ La gestiun da las finanzas ed il rendaquint sa drizzan tenor ils principis reconuschids generalmain per la contabilitad da las finanzas publicas. Quai cumpiglia en spezial che:
1. ils meds finanzials publics vegnian duvrads en moda spargnusa ed economica;
 2. las finanzas duajan esser equilibradas a vista mesauna;
 3. mintga expensa sa basia sin ina basa legala, sin in conclus da credit e sin ina permissiun da pajament.

(Remartga: Ils principis per la contabilitad da las finanzas publicas sa chattan en la lescha da finanzas dal chantun Grischun [LFC; DG 710.100] ed en l'ordinaziun da finanzas per las vischnancas [OFV; DG 710.200]. Els ston vegnir observads er da las vischnancas.

L'executiva procura tranter auter tenor l'art. 31 LFC resp. tenor l'art. 28 OFV er per in sistem da controlla intern adequat che tegna quint da las ristgas.)

Art. 59 Cumposiziun da la facultad

- ¹ La facultad communal sa cumpona da:
1. las chaussas destinadas al diever general;
 2. la facultad administrativa;
 3. la facultad d'utilisaziun;
 4. la facultad finanziaria.

(*Remartga*: Questa disposiziun ha unicamain caracter informativ. Ils differentes geners da facultad vegnan designads dal dretg chantunal [cf. art. 45 LV, art. 2 LFC] resp. da la giurisprudenza administrativa generala.)

Art. 60 Taglias e taxas

- ¹ La vischnanca cuvra ses basegn finanziel en spezial cun taglias, cun retgavs da facultad sco er cun contribuziuns e cun taxas.

(*Remartga*: En questa sco er en las suandantas quatter disposiziuns vegnan fixads ils tratgs fundamentals da las taxas publicas che vegnan incassadas da la vischnanca. Taxas publicas èn prestaziuns en daners che vegnan debitadas a la communad sin basa dal dretg public. Ellas servan en emprima lingia a cuvrir il basegn finanziel public. En il dretg da taxas na datti nagin numerus clausus da las taxas pussaivlas. En il rom da lur cumpetenzza e da las limitas da la constituziun pon las vischnancas – ultra da las taxas menziunadas qua survart – crear ulteriuras taxas.

Il princip da la legalitad ha ina gronda impurtanza en il dretg da taxas. El pretenda ch'ils puncts generals da l'object da la taxa, dal circul da las persunas obligadas da pajar la taxa e da l'autezza da la taxa vegnian fixads en in'atgna lescha. Cun fixar l'autezza da la taxa poi vegnir devià da quest princip, sche quella vegn limitada suffizientmain dal princip da la cuvrada dals custs e da l'equivalenza. Sche las disposiziuns qua avant maun na tegnan betg anc quint avunda da quest princip, ston las vischnancas relaschar las disposiziuns necessarias en il dretg communal.)

Art. 61 Taxas d'utilisaziun e contribuziuns als custs; tschains d'utilisaziun

- ¹ Per conceder las utilisaziuns incassescha la vischnanca taxas d'utilisaziun u tschains da fittanza.
- ² Sco remuneraziun per utilisaziuns sin basa da concessiuns u da permissiuns per il diever ordinari augmentà incassescha la vischnanca taxas che correspundan per regla a la valur da l'utilisaziun.

Art. 62 Taxas preferenzialas

- ¹ Sche la vischnanca construescha ovras u indrizz che chaschunan in avantatg spezial per tschertas persunas u in augment da la valur per tscherts objects da facultad, po ella – a norma da la legislaziun chantunala ed eventualmain a norma da leschas communalas spezialas – incassar per ils custs da l'ovra ina contribuziun che corresponda a la valur da quest avantatg.

Art. 63 Taxas

- ¹ Da las utilisadras e dals utilisaders da las ovras, da las interpretas e dals indrizz ch'ella ha construì e ch'ella maina, po la vischnanca incassar taxas, da las qualas l'autezza sa drizza tenor ils relaschs communal respectivs.
- ² Sche l'administraziun communal vegn duvrada per tschertas chaussas u sch'ella sto far tscherts acts uffizials (p.ex. conceder ina permissiun), po la vischnanca incassar taxas administrativas sco remuneraziun.
- ³ L'autezza da las taxas sto per regla vegnir fixada uschia ch'ella corresponda a la valur da la prestaziun furnida per la retschavidra u il retschavider e che las expensas da la vischnanca vegnan cuvridas.

Art. 64 Taglias

- ¹ La vischnanca incassescha taglias tenor la lescha communal da taglia. La legislaziun chantunala da taglia vala per la vischnanca en moda subsidiara.

(*Remartga*: Las basas legalas per las differentas taglias che ston vegnir incassadas resp. che vegnan incassadas da la vischnanca, èn cuntegnidas en la lescha davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia [LTCTB; DG 720.200]. La cumpetenzza da relaschar autonomamain in dretg communal da taglia è – tut tenor il gener da la taglia – restrenschida fermamain.)

IV. Disposiziuns finalas

Art. 65 Revisiun

- ¹ La constituziun qua avant maun po vegnir revedida totalmain u parzialmain da tut temp.

(*Remartga:* Questa disposiziun cuntegna il princip democratic che l'urden giuridic po da princip vegnir midà da tut temp.)

Art. 66 Entrada en vigur

- ¹ Questa constituziun sco er tut las midadas posteriuras entran en vigur, sch'ellas èn vegnidas acceptadas en la votaziun a l'urna. Ella remplazza la constituziun dals ... inclusiv las revisiuns parzialas ch'èn vegnidas fatgas en il fratemp.

- ² Ella sto vegnir suttamessa a la regenza per l'approvaziun. Quai vala er per mintga midada posteriura da la constituziun.

(*Remartga:* La vischnanca po decider senza cura che l'emprim relasch da la constituziun e cura che las midadas posteriuras entran en vigur. I po vegnir fixada ina data precisa [p.ex. il 1. da schaner] u ina data averta [p.ex. suenter approvaziun tras la regenza]. L'entrada en vigur po er vegnir stipulada – sco fixà en l'art. 66 qua survar – sin il termin da l'acceptaziun a l'urna tras la cuminanza da las persunas cun dretg da votar. L'approvaziun da vart da la regenza è da natira declarativa.)

Art. 67 Disposiziuns transitoricas

- ¹ ...

(*Remartga:* Sche regulaziuns vertentas vegnan remplazzadas tras novas en il rom d'ina revisiun da la constituziun [p.ex. midada da la durada d'uffizi, midada da la cumposiziun d'in organ resp. d'ina autoritad, midada dal termin per entrar en uffizi e.u.v.], pon resultar differents problems cun midar dal dretg vegl al dretg nov. Da las incompatibilitads che resultan en ina fasa transitorica stoi vegnir tegnì quint cun disposiziuns transitoricas da durada limitada.)

La presidenta / Il president

La chanzlista communal / Il chanzlist communal

.....

.....

Concludida da la cuminanza da las persunas cun dretg da votar a l'urna ils ... ed approvada da la regenza cun il conclus dals